

Rimvydas Strazdas Lietuvos inžinierių ir architektų draugija

Lietuvos mokslinės ir techniškos pakraipos draugijų ištakos prasideda XX amžiaus pradžioje. Iki Pirmojo pasaulinio karo, kuomet Lietuva buvo okupuota carinės Rusijos, inžinierių profilių specialistai Lietuvos teritorijoje (pagal dabartinę sampratą) nebuvo rengiami. Iki Pirmojo pasaulinio karo Vilniuje veikė carinės valdžios įkurta rusiško profilio Aukštesnioji technikos mokykla. Pirmoji techninės pakraipos draugija, įkurta 1898 metais Vilniuje, vadinosi Rusijos technikų draugijos Vilniaus skyrius. Beveik visi šios draugijos nariai buvo kitataučiai, nors kai kurie jų ir buvo lietuviškos kilmės. Lietuviams, Rusijoje baigusiems techniškus mokslus, nebuvo leidžiama dirbti savo Tėvynėje – Vilniaus ir Kauno gubernijose. Dalis jų dirbo Rusijoje, dalis Lenkijoje (ar Varšuvos kunigaikštystės Suvalkų gubernijoje) - vis arčiau savo Tėvynės.

Kada Rusijos imperijoje buvo panaikintas lietuviško rašto ir kalbos draudimas, Lietuvoje pradėjo kurtis įvairios tautiškos draugijos. Daktaro Jono Basanavičiaus ir jo bendraminčių iniciatyva 1907 metais Vilniuje buvo įkurta pirmoji lietuviška mokslinė draugija. Šios Draugijos pirmininku buvo išrinktas J. Basanavičius, šias pareigas ėjęs iki savo mirties 1927 m. Lietuvių mokslo draugija daugumoje vykdė lietuvių tautinės kultūros ugdymo darbą. Ji atliko lietuvių kalbos ir jos tarmių, istorinius tyrimus, kaupė biblioteką, archyvą ir muziejinius eksponatus. Taip pat leido lietuviškus mokyklinius vadovėlius. Draugiją tikrai dalinai domino ir mokslinė - techninė tematika. 1938 m. lenkų valdžia, praradus viltį atkurti Didžiąją Lenkiją, šią draugiją uždarė. Tačiau 1939 m. Lietuvai atgavus Vilnių Draugija atkūrė savo veiklą.

1918 metais, dar nepasibaigus Pirmajam pasauliniam karui ir vokiečių okupacijai, Vilniuje buvo įkurta ir jau funkcionavo atkurtos nepriklausomos Lietuvos atstovybė - Valstybės Taryba, kurią sąlyginai toleravo okupacinė vokiečių valdžia. Šiai Valstybės Tarybai ir buvo paduotas pareiškimas, pasirašytas dvylikos Lietuvos inžinierių, kuriuo buvo prašoma leisti įsteigti Lietuvos Technikų Draugiją. Prašymas buvo patenkintas ir Draugija tapo įkurta, subūrusi tiek Lietuvoje tuomet gyvenusius, tiek ir grįžtančius inžinierius – karo emigrantus. V.D. Universiteto leidžiamas žurnalas „Technika“ pateikia informaciją apie Draugijos veiklos pilną įteisinimą:

„1924 metų lapkričio 2-5 d. Kaune įvyko pirmoji Lietuvos inžinierių ir architektorių konferencija, sušaukta Lietuvos Technikų Draugijos su organizacinio komiteto pagalba.

Konferencijoje perskaityti 27 pranešimai ir referatai, be to Konferencija priėmė Lietuvos Inžinierių ir Architektorių Sąjungos įstatus ir organizaciniam komitetui pavedė tokią sąjungą suorganizuoti.

Sąjungos tikslas yra toks:

1. Kelti aikštėn ir ginti savo profesiniai interesai, gerinti savo narių darbo sąlygas ir teisinę padėtį, o taip pat kelti jų intelektualinį išsilavinimą ir laikytis profesinės etikos.

2. Dėtis prie krašto atstatymo darbo, vystyti krašto kultūrą technikos srity, tirti ir ruošti vykdymui tuos techniniai—kultūrinio pobūdžio klausimus, kuriuos Lietuvos besivystąs gyvenimas iškelia.“

Toliau tame pat žurnale rašoma: „1925 m. vasario m. 14 d. Kauno Miesto ir Apskritis Viršinininko įregistruoti Sąjungos įstatai. Sąjungos butas: Kaunas, Prezidento g. Nr. 3. Valdybos pirmininku išrinktas inž. J. Šliogeris, vicepirmininku inž. J. Šimoliūnas, sekretorium inž. J. Čiurlys.“

„Technika“ 1925m. Nr. 2

Sąjunga keletą kartų buvo perregistruojama. Keitėsi tiek pavadinimas tiek ir jos įstatai, pritaikant juos kintantiems, atkurtos nepriklausomos Lietuvos gyvenimo poreikiams. Nuo 1925 m. iki 1931 m. ji vadinosi Lietuvos inžinierių ir architektų sąjunga ir nuo 1931m. iki 1936 m. Lietuvos inžinierių sąjunga. Sąjungos pirmininkai įvairiais laikotarpiais buvo: prof. inž. Pranas Jodelė, inž. Silvestras Grinkevičius, prof. inž. Konstantinas Šakenis, prof. inž. Vytautas Mošinskis ir inž. Jurgis Vidmantas.

1929 m. Draugija pradėjo leisti iliustruotą žurnalą „Technika ir Ūkis“. Pirmojo numerio įvadiniame (redakciniame) straipsnyje rašoma:

„Dabartiniame tautiniame ūkyje technika (plačiausia to žodžio prasme) yra vienintelis pamatas, kuriuo remiasi medžiaginė tautos gerovė. Nėra tokios šakos tautiniame ūkyje, kuri galėtų sėkmingai žengti pirmyn, vartojant pasenusius atsilikusius techninius metodus. Susipažinti su naujais techniniais metodais ir jų pritaikymu ūkyje reikia kiekvienam piliečiui, kuris sąmoningai domisi medžiagine ir nuo jos pareinančia moraline pažanga.

Mūsų krašto ūkiškas organizmas yra jaunas ir nepilnai išsivystęs. Prieš jį stovi didžiulis uždavinys - pasiekti to pažangos laipsnio, kurį turi Europa. Protas ir instinktas vertė verčia stengtis pavyti toli pažengusius kraštus. Ir valstybė, ir visuomenė deda didžiausias ir, kaip be abejo istorija ateityje įvertins,

heroiškas pastangas šiam tikslui pasiekti. Pažangai pagreitinti eikvojamos didelės lėšos. Visų taikomų priemonių tarpe technika užima toli gražu ne paskutinę vietą.

Lietuvos Inžinierių ir Architektorių Sąjunga šiandien bando pradėti leisti naują laikraštį, kurio obalsis yra: „Technika Lietuvos tautiniame ūkyje“. Šiam obalsiui atsako kiekvienas techninis klausimas, kiek jis bus surištas su mūsų tautiniu ūkiu. Šio žurnalo tikslas bus diskutuoti įvairias technines mūsų ūkto problemas ir analizuoti jų harmoningo tarp savęs santykiavimo sąlygas; supažindinti visuomenę su analoginiais svetimų ūkių klausimais; kaupti kolektyvų patyrimą technikos srityje, duodant atliktų Lietuvoje techninių darbų aprašymą; populiarizuoti techninius klausimus visuomenėje, rišant techniką su jos pritaikymu mūsų ūkyje.“

1936 m. kovo mėn. Įvykęs nepaprastas Lietuvos inžinierių sąjungos suvažiavimas, vertindamas besikeičiančias tiek Lietuvos tiek ir Europos gyvenimo sąlygas, nutarė Lietuvos inžinierių sąjungą dar kartą perregistruoti (likviduoti) o jos visą turtą perduoti naujai įsteigta, labiau moderniškai Lietuvos Inžinierių draugijai. Apie tai žurnalo „Technika ir Ūkis“ 1936 m. 1-jo numerio įvadiniame straipsnyje buvo rašoma:

Lietuvos Inžinierių Draugijos steigimas.

Sėdi: (dešinėn): Susisiekimo min. inž. J. Stanišauskis. valst. kontrolierius inž. K. Šakenis, LIS pirm. prof. inž. Pr. Jodelė, krašto aps. min. pulk. prof. inž. St. Dirmantas, susisiek. m-jos gen. sekr. doc. inž. J. Jankevičius. Stovi: dir. inž. V. Račkauskas. „Technika ir Ūkis“ red. inž. J. Vidmantas, vyr. dir. doc. J. Čiurlys, LIS v-bos narys inž. J. Jasiukaitis, LIS v-bos narys inž. . Kričiukaitis, LIS sekretorius, vyr. stat. insp. inž. A. Novickis. LIS išd. inž. A. Bistrickas.

Š. m. vasario 22 d. yra pasirašyti Lietuvos Inžinierių Dr-jos įstatai; juos pasirašė asmenys, tilpę pridėtoje fotografijoje. Įstatai p. Vidaus Reikalų Ministerio yra jau įregistruoti; Draugija įrašyta rejestrane 1 nr.

Š. m. kovo mėn. 14 d. nepaprastas Lietuvos inžinierių S-gos (LIS) suvažiavimas vienbalsiai (vienam susilaikius) nutarė LIS likviduoti ir perduoti visą jos turtą naujai įsteigta Lietuvos Inžinierių Draugijai. Visi LIS nariai perregistruojami LID nariais.

Palinkėkime, kad LID taptų vienintelė Lietuvos inžinierių profesinė organizacija ir realizuotų senai reikalingą inžinierių konsolidaciją“.

„Technika ir ūkis“ 1936 m. Nr1(14)

1936 m. Lietuvos Inžinierių draugija turėjo apie 300 narių, 6 sekcijas (architektų, chemikų technologų, elektrotechnikų, geodezininkų, mechanikų ir statybininkų), Draugija turėjo skyrius Šiauliuose ir Klaipėdoje. Draugija nagrinėjo statybos, eismo, elektrifikavimo, durpynų naudojimo ir kitas technikos ir ekonomines problemas, svarstė standartų normas, darbo saugos problemas, teikė rekomendacijas atitinkamoms įstaigoms, rūpinosi inžinierių ir technikų rengimu.

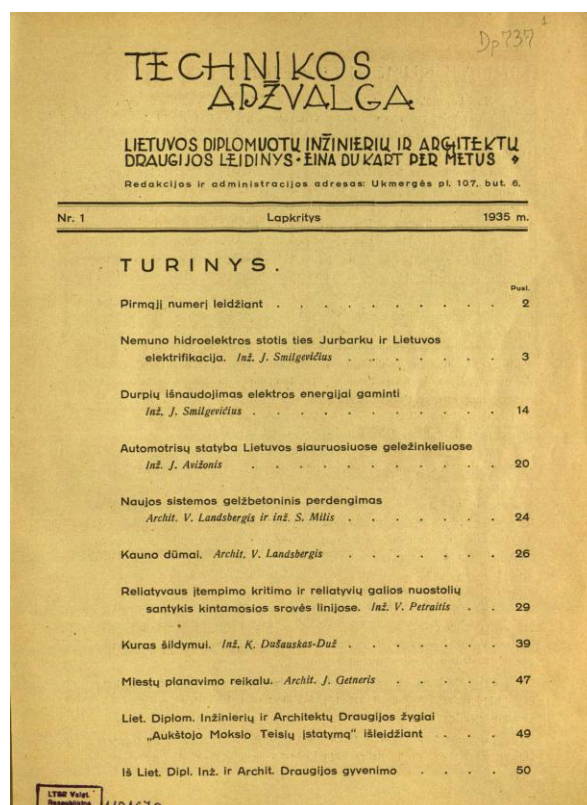
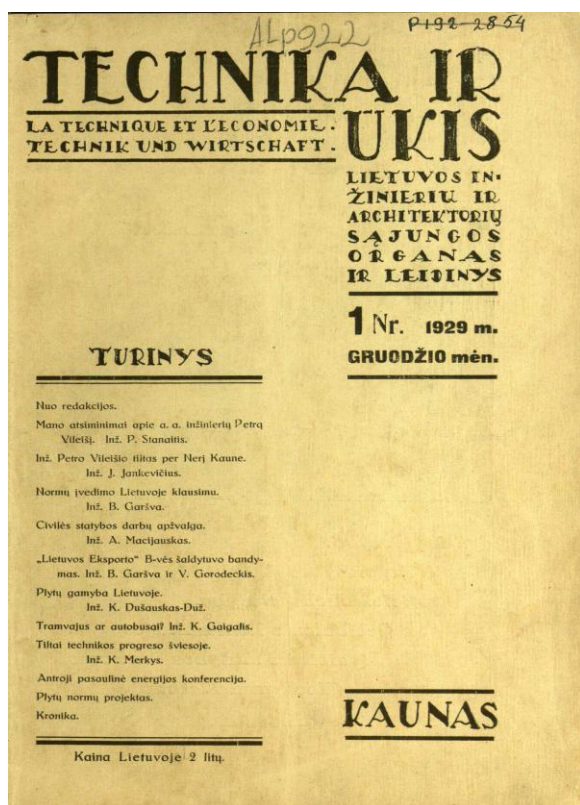
Rengiantis Draugijos perregistravimui ir nepaprastam Lietuvos inžinierių sąjungos suvažiavimui dėl sąjungos perregistravimo, buvo vedamos derybos su Architektų sąjunga dėl bendros inžinierių ir architektų draugijos steigimo. Bet Architektų sąjungos atsakymas buvo „ryškiai negatyvus“, kaip tai matosi iš pateiktamų kelių reikalavimų šiame atsakyme:

„1) Lietuvos V. D. Universiteto Technikos Fakultetas pripažįsta tų Draugijos narių diplomus, kuriuos iki šiol atsisakė pripažinti,

2) Technikos fakultetas panaikina savo nutarimą dėl užsienyje baigusiujų inžinierių praktikos teisių įsigijimo po aukštojo mokslo teisių įstatymo paskelbimo dienos (1932 m.) ir taiko lengvatas numatytas tame įstatyme,

3) Atsisakius Technikos fakultetui išpildyti pirmus du punktu, profesoriai inžinieriai Lietuvos Inžinierių Sąjungos nariai nedalyvauja naujoje steigiamoje organizacijoje.“

Architektų sąjunga net atsisakė toliau bendradarbiauti ir leidžiant žurnalą *Technika ir ūkis* – 1936 metų 2-ras žurnalo numeris jau išėjo kaip „Lietuvos Inžinierių draugijos organas ir leidinys“. Architektų sąjunga savarankiškai pradėjo leisti savo žurnalą „Technikos apžvalga“ (redaktorius inž. V. Petraitis). Buvo išleistas tik vienintelis šio žurnalo numeris, kuris buvo prastokos išvaizdos ir kokybės (žiūr. palyginimas foto) Šio žurnalo vedamajame buvo rašoma: „Skirtumas pažiūrų į techniškai ūkiškas problemas bei technikos mokslo organizaciją ir buvo tie motyvai atsirasti Liet. Dipl. Inž. ir Architektų Draugijai greta jau esamos inžinierių organizacijos - Lietuvos Inžinierių Sąjungos. Tas pažiūrų skirtumas į techniškai ūkiškas problemas turėjo jau progos pasireikšti viešai spaudoje vienokioje ar kitokioje formoje“.

Šių leidinių ryškų skirtumą suprato tiek Lietuvos inžinierių, tiek ir Lietuvos architektų sąjunga. Ir rengiantis antrajam, jubiliejiniam Lietuvos inžinierių kongresui, atsirado poreikis buvusį bendradarbiavimą atnaujinti. Apie tai „Technika ir ūkis“ rašė:

„1937 III 6 įvyko Lietuvos Inžinierių Draugijos nepaprastas visuotinas susirinkimas, kurio dienotvarkėje buvo numatytas Lietuvos Inžinierių Draugijos Įstatų pakeitimas.

Apie įstatų pakeitimą valdybos vardu referavo inž. Jankevičius, pažymėdamas, kad įstatų pakeitimas daromas, norint įtraukti į L. I. D-ją ir architektus ir perskaitė keičiamus paragrafus.

Inž. Jasiukaitis pasiūlė pakeisti ir draugijos pavadinimą taip: „Lietuvos Inžinierių ir Architektų Draugija“. Atviru balsavimu 39 balsais prieš 27 balsus sprendimas nepriimtas ir paliktas senasis draugijos pavadinimas.

„Technika ir ūkis“ 1937 m. Nr. 1(18)

Nepavykus šiame Draugijos susirinkime atstatyti buvusį bendradarbiavimą ir įtraukti Architektų Draugiją į naujai steigiamą Lietuvos Inžinierių ir Architektų Draugiją, šis klausimas pakartotinai buvo svarstomas sekančiame 1938 m. kovo mėn. įvykusiame Lietuvos Inžinierių Draugijos nepaprastame visuotiniame narių susirinkime. Apie tai „Technika ir ūkis“ rašė:

„1938 m. kovu mėn. 5 d. Įvyko Lietuvos Inžinierių Draugijos nepaprastas vizuotinas narių susirinkimas. Susirinkimą atidarė Draugijos Pirmininkas inž. K. Šakenis, patiekdamas susirinkimui svarstyti Draugijos vardo ir įstatų pakeitimą:

„Svarstant Draugijos vardo pakeitimą į „Lietuvos Inžinierių ir Architektų Draugiją“ už pakeitimą nurodyti šie sumetimai:

1) turint Draugijos atstovavimo ar susirašinėjimo reikalų su užsieniu, dabartinis pavadinimas klaidina užsieniečius, nes galima pamanyti, kad „Inžinierių Draugijoje“ visai nėra architektų:

2) esmėje yra skirtumo tarp inžinieriaus ir architekto, todėl architektų buvimas inžinierių organizacijoje turi būti taip pat pabrėžtas:

3) šia prasme pakeitus Draugijos vardą įvyktų didesnė jėgų konsolidacija, išbraukus žodį „Architektų“ iš buvusios „Lietuvos Inžinierių ir Architektų Sąjungos“ pavadinimo, tuo nepatenkintieji buvo įsisteigę net atskirą „Architektų Draugiją“.

Balsuojant už Draugijos vardo pakeitimą pasisakė daugiau 2/3 visų susirinkime dalyvaujančių, todėl vardas „Lietuvos Inžinierių ir Architektų Draugija“ tapo priimtas.“

(T.ir Ū. 1938 m. Nr.1(22))

Nutrūkęs bendradarbiavimas tapo atstatytas ir nuo 1938 m. žurnalas „Technika ir ūkis“ vėl tapo leidžiamas kaip „Lietuvos inžinierių ir architektų draugijos organas ir leidinys“ ir artėjantis antrasis Draugijos kongresas ir jo paruošiamieji darbai jau galėjo būti tinkamai nušvesti.

1924 metų lapkričio mėn. Lietuvos inžinierių draugijos iniciatyva Kauno mieste buvo surengtas pirmasis Lietuvos inžinierių bei architektų kongresas skirtas apsvastyti aktualias naujai besikuriančios Lietuvos inžinerijos ir architektūros problemas. Kongrese aktyviai dalyvavo daugelis Lietuvos inžinierių bei architektų, bei keletas užsienio svečių. Apie šį Kongresą V.D.Universiteto leidžiamas žurnale „Technika“ buvo rašoma:

„1924 metų lapkričio 2-5 d. Kaune įvyko pirmoji Lietuvos inžinierių ir architektorių konferencija, sušaukta Lietuvos Technikų Draugijos su organizacinio komiteto pagalba.

Paskirtu laiku Universiteto salėje susirinko apie 150 konferencijos dalyvių ir visa eilė garbės svečių: Seimo pirmininkas kan. Staugaitis, ministeris pirmininkas prof. Tumėnas, krašto apsaugos ministeris pulk. Daukantas, susisiek. ministeris inž. Sližys, Universiteto rektorius prof. Būčys ir kiti.

Konferencijos posėdį atidengė L. Technikų Draugijos pirmininkas prof. Jodelė ir trumpa prakalba pasveikino garbės svečius ir konferencijos narius. Seimo pirmininkas, ministrai ir Universiteto rektorius gražiomis prakalbomis sveikino konferenciją ir reiškė pageidavimus jai sėkmingai dirbti.

Po pasveikinimų įvyko konferencijos prezidiumo rinkimai. Garbės pirmininku buvo išrinktas inž. Petras Vileišis, pirmininku inž. T. Naruševičius, vicepirm. inž. J. Šimoliūnas ir S. Kairys, sekretoriais inž. J. Čiurlys, V. Verbickas ir V. Taujenis.

Konferencija dirbo labai intensyviai 5 dienas. Konferencijoje perskaityti 27 pranešimai ir referatai, be to, konferencija priėmė Lietuvos Inžinierių ir Architektorių Sąjungos įstatus ir organizaciniam komitetui pavedė tokią sąjungą suorganizuoti.

Sąjungos tikslas yra toks:

3.Kelti aikštėn ir ginti savo profesiniai interesai, gerinti savo narių darbo sąlygas ir teisinę padėtį, o taip pat kelti jų intelektualinį išsilavinimą ir laikytis profesinės etikos.

4.Dėtis prie krašto atstatymo darbo, vystyti krašto kultūrą technikos srity, tirti ir ruošti vykdymui tuos techniniai—kultūrinio pobūdžio klausimus, kuriuos Lietuvos besivystąs gyvenimas iškelia.

Konferencijai pasibaigus, jos dalyviai, inž. Stanaičiui vadovaujant, surengė kelias ekskursijas į įdomesnes Kauno pramonės įmones ir statybas, kaip: Kauno elektros stotis, Palemono plytynčia, Pažaisliu vienuolynas, Kauno elevatorius, Plačiųjų gelžkelių dirbtuvės, buv. Šmidto fabriką, „Drobės“ b-vės gelumbių fabriką ir „Maisto“ b-vės skerdyklos, šaldytuvų ir konservų fabriką.

Konferencija reiškia taip pat adresuotąjį Inžinierių sąjungai pageidavimą organizuoti specialistų komisiją, kuri ištirtų šiuos klausimus: 1) kokio tipo mokyklos reikalingos mūsų statybos ir pramonės reikalams, 2) kaip racionalu būtų priklausomybės atžvilgiu tvarkyti mūsų speciales mokyklas: ar jos turi būt atatinkamų techninių m-jų, ar Švietimo m-jos žinioje, 3) kiek dabar Lietuvos žemės ūkio reikalams reikalinga yra kultūrtechniku mokykla.“

Toliau tas pat žurnalas rašo:

„1925 m. vasario m. 14 d. Kauno Miesto ir Apskrities Viršininko įregistruoti Sąjungos įstatai. Sąjungos butas: Kaunas, Prezidento g. Nr. 3, b. 7. Valdybos pirmininku išrinktas inž. J. Šliogeris, vicepirmininku inž. J. Šimoliūnas, sekretorium inž. J. Čiurlys.“

„Technika“ 1925m. Nr. 2

Apie daug ką kas buvo svarstoma šiame kongrese tuomet galima buvo tik planuoti bei svajoti, bet bėgant metams jau nemažai buvo padaryta, arba bent pradėta vykdyti. Lietuvos techniškas gyvenimas laikotarpyje nuo pirmojo kongreso žymiai pažengė pirmyn, atsirado naujų problemų ir uždavinių, kurių teigiamą sprendimą reikėjo aptarti, todėl buvo nuspręsta surengti antrąjį kongresą. Šio Lietuvos Inžinierių ir Architektų Kongreso datą nuspręsta sutapatinti su atkurtos Lietuvos valstybės ir su Lietuvos inžinierių sąjungos 20-mečio jubiliejais ir jį surengti 1938 metų pabaigoje. Kongresui surengti buvo sudarytas solidus komitetas. Kad Kongresas visais atžvilgiais būtų pavykęs jau 1938 metų pradžioje pradedama skelbti plati informacija apie būsimą Kongresą.

Žurnalas „Technika ir ūkis“ taipogi pradeda spausdinti informacija apie būsimąjį Kongreso jo, darbotvarkę ir apie kongresui ruošti sudarytą komitetą:

„Lietuvos inžinierių antrasis Kongresas numatytas sušaukti Kaune 1938 metų spalio mėnesio 27 - 29 dienomis. Kongresui šaukti Komitetas yra sudaręs kongreso darbų tvarką, tačiau ji dar nėra galutinai. Numatyta keturi bendri referatai:

- 1) Lietuvos technikos laimėjimams per 20 metų nušviesti,
- 2) Lietuvos energetikos problemai gvildinti,
- 3) Referatas iš urbanistikos,
- 4) Referatas iš Lietuvos Inžinierių Draugijos gyvenimo arba mokslinė tema.

Kongreso sekcijose bus skaitomi referatai iš specialių sričių, kuriems temas ir prelegentus Kongreso Komitetas parenka per Draugijos sekcijas. Tikimasi, kad dalyvaus su įdomesniais referatais ir ne Draugijos nariai. Referatai numatyta atspausdinti; jiems pateikti laikas nustatytas š. m. rugsėjo mėn. 1 d.

Lietuvos Inžinierių Kongresui ruošti komitetas,

Iš kairės į dešinę sėdi: inž. L. Tuskenis - Komiteto sekretorius, prof. J. Čiurlys - K-to vicepirmininkas, inž. K. Šakenis - Komiteto ir Draugijos pirmininkas, prof. K. Vasiliauskas, pulk. inž. Barzda-Bradauskas;

stovi: inž. D. Adomaitis - Valdybos sekretorius, inž. V. Taujenis, inž. J. Vidmantas - Valdybos ir Komiteto narys, archit. V. Landsbergis, inž. K. Germanas, inž. S. Gocas ir inž. J. Dragašius - Valdybos vicepirmininkai. Trūksta Komiteto narių — inž. A. Putrimo ir inž. J. Šalkausko

Kongreso metu ruošiamas paroda, kurioje numatoma braižiniais, diagramomis ir pan. pavaizduoti architektūra, statyba ir kitas Lietuvos technikos gyvenimas.

Kongresan bus kviečiami ne tik draugijos nariai, bet visi Lietuvos inžinieriai ir architektai. Taip pat numatoma svečių iš užsienio.

(Technika ir Ūkis 1938m. Nr.2(23))

Kitame šio žurnalo numeryje Lietuvos Inžinierių ir Architektų Draugijos ir Kongresui ruošti Komiteto Pirmininkas Inž. K. Šakenis žurnalo „Technika ir Ūkis“ straipsnyje „Lietuvos Inžinierių ir architektų kongreso belaukiant“ rašo:

„Jau dvidešimt metų sukako nuo įsteigimo pirmosios Lietuvos inžinierių ir architektų organizacijos, kuri šiandien pavadinta „Lietuvos Inžinierių ir Architektų Draugija“, bet josios nariai ir ne nariai tik vieną

kartą 1924 metų lapkričio mėnesį buvo susirinkę kongresan, kur buvo paskaityta eilė referatų ir apsvaistyta visa eilė klausimų, liečiančių anų laikų techninius Lietuvos reikalus, ir numatyta tolimesnė darbuotė. Nuo to laiko praėjo jau 14 metų, kas mūsų nepriklausomos valstybės gyvenime sudaro žymų laikotarpį. Išaugo jau naujos techninės pajėgos, subrendo ir susikristalizavo senesnės, o kai kurios jų pasitraukė iš gyvųjų tarpo ir nuėjo amžinybėn. Augant ir plečiantis mūsų nepriklausomam valstybiniam gyvenimui, auga ir mūsų techniniai reikalai. Kas anuomet buvo tikrai užuomazgoje, apie ką tik buvo pradedama galvoti, šiandien jau gal ir įvykdyta, ar įpusėta, ar bent pradėta daryti rimti žingsniai ta kryptim. Bet atsiranda ir naujų reikalų, naujų sumanymų, kurie reikalinga iškelti aikštėn, apie ką reikia pakalbėti, kas reikia paremti, o pastebėtieji mūsų techniniame gyvenime trūkumai reikia šalinti, reikia ieškoti kelių, kurie padėtų mums nuo tų trūkumų; pasiluosuoti. Vieniems reikalas atrodo vienaip, kitiems gal kitaip, vienas mūsų gal turėtų vienų sumanymų, kitas gal kitų, bet kaip visa suderinti, kaip tuos sumanymus realizuoti, galima lengviau išspręsti tik krūvoje visiems inžinieriams ir architektams susirinkus.

Tam reikalui paprastai ir šaukiami tarpvalstybiniai ir tarptautiniai ar pavienių valstybių techniniai kongresai, apie kuriuos mes skaitome periodinėje techninėje ir netech-nikinėje spaudoje, o kaikiuriuose jų esame ir patys dalyvavę, siūsdami nuo savo organizacijos atstovus, kurie ne retai parveždavo mums vertingų žinių, supažindindavo mus su kongresuose iškeltais klausimais ir suteikdavo galimybės mums jei ne aktyviai, tai bent pasyviai dalyvauti tarptautinėje techninėje šeimoje. Jei mes reikšdavome susidomėjimą kitų tautų techniniu gyvenimu, tai tuo labiau privalo mums rūpėti mūsų valstybės gyvenimas. Retai teturime mes progų didesniame skaičiuje susirinkti. Visuotini mūsų draugijos narių suvažiavimai, neturint pakankamai laisvo laiko, būna paprastai tik kartą, rečiau porą kartų į metus. Juose mes įstengiame aptarti tik bėgamuosius draugijos reikalus ir įvykdyti tai, ko iš mūsų reikalauja draugijos statusas. Be to, dar tuose suvažiavimuose dalyvauja tik draugijos nariai. Nors mūsų draugija yra gana skaitlinga, nors mūsų narių skaičius žymiai yra padaugėjęs, vis dėlto daug inžinierių bei architektų ar tai dėl susisiekimo sunkumų, ar dėl laiko stokos ar kitokių priežasčių nėra įsirašę nariais į mūsų organizaciją ir, kaip toki, draugijos visuotiniuose susirinkimuose nedalyvauja. Laikomos metų bėgyje pavienių prelegentų paskaitos įvairiomis temomis, būtent mūsų pavadintieji „alučiai“, sutraukia tik siauresnį specialistų būrelį, kuriems paskaitos te ma sukelia tam tikro susidomėjimo. Šaukiame gi mūsų kongrese numatomos paskaitos ir diskusijos iš įvairių sričių, todėl jos palies įvairias specialybes, supažindins mus su tuo, kas Lietuvoje dvidešimties metu laikotarpyje technikos srityje jau yra padaryta, kiek mes esame pažengę pirmyn ir ko reikia siekti artimiausioje ateityje.

Reikia todėl tikėtis, kad kongresu susidomės visi Lietuvos inžinieriai ir architektai tiek draugijos nariai, tiek ir ne nariai, kad vienai kitai dienai atsitrauks nuo savo kasdieninių darbų ir, suprasdami reikalo svarbą, skaitlingai į kongresą atvyks.“

Technika ir Ūkis 1938 Nr3(24)

Lietuvoje gana populiarius Ekonominių studijų draugijos žurnalas „Tautos ūkis“ 1938 m. 47 numerio straipsnyje: „Antrasis Lietuvos Inžinierių ir architektų kongresas pateikia išsamų pokalbio su kongresui rengti komiteto ir Lietuvos Inžinierių ir Architektų Draugijos pirmininku inž. K.Šakeniu aprašymą:

„Technika šių dienų ūkiniam gyvenime lošia labai svarbią rolę. Nerasime nė vienos racionaliau dirbančios pramonės įmonės, apsieinančios be inžinieriaus ar net kelių inžinierių. Niekas šiandien, statydamas didesnę pastatą, šio darbo neatlieka be inžinieriaus - architekto. Net prekyboje sudėtingesnėmis mašinomis ar instrumentais neapsieinama be inžinierių. Technikos pažanga neša ir ūkinę pažangą. Todėl ekonomistui labai svarbu pažinti mūsų technikos pažangą, jos laimėjimus, šio mėnesio 24—26 dienomis šaukiamas antrasis Lietuvos inžinierių ir architektų kongresas. Norėdami arčiau supažindinti mūsų žurnalo skaitytojus su kongreso tikslais ir numatomais darbais, kreipėmės į kongresui rengti komiteto ir Liet. Inžinierių ir Architektų D-jos pirmininką inž. K. Šakenį, kuris mielai suteikė informacijų apie rengiamąjį kongresą.

Kokių tikslų siekiate, šaukdami šį kongresą? — pirmiausia buvo paklaustas kongresui rengti komiteto pirmininkas.

Visų pirma, kongresas yra jubiliejinis dvejojpa prasme. Jis šaukiamas paminėti dvidešimčiai metų gyvavimo Lietuvos inžinierių organizacijos. Pirmoji Lietuvos Inžinierių Sąjunga buvo įsteigta 1918 metais rudenį. Ta Sąjunga gyvuoja iki šiol, nors savo vardą ir pakeitė. Taigi, šiomet suėjo dvidešimt metų nuo Lietuvos inžinierių organizacijos įsisteigimo. Šiuo kongresu ir norime atžymėti šį jubiliejų. Kitas kongreso tikslas - apžvelgti pasiektus laimėjimus technikos srity per 20 nepriklausomo Lietuvos gyvavimo metų. Šia prasme kongresas irgi yra jubiliejinis.

Nuo pirmojo inžinierių kongreso, įvykusio 1924 metais, jau praėjo 14 metų. Per tą laiką išaugo naujos techninės pajėgos, subrendo ir susikristalizavo senesnės, o kai kurios jų pasitraukė iš gyvųjų tarpo. Augant ir plečiantis nepriklausomam valstybiniam gyvenimui, augo ir mūsų techniniai reikalai. Kas pirmojo kongreso metu dar buvo užuomazgoje, apie ką buvo tik pradėdama galvoti, šiandien gal jau ir įvykdyta, ar įpusėta. Atsiranda ir naujų reikalų, naujų sumanymų, apie kuriuos reikia pakalbėti, juos aptarti, o pastebėtieji techniniame gyvenime trūkumai reikia šalinti. Vieniems šis reikalas atrodo vienaip, kitiems gal kitaip, vienas gal norėtų vienų sumanymų, kitas kitų. Šis kongresas ir duos progos iškelti aiškų visą eilę klausimų, kurie rūpi mūsų inžinieriams ir architektams. Čia susirinks visi Lietuvos inžinieriai ir architektai, turintieji aukštąjį mokslą, arčiau susipažins vienas su kitu, pasidalins mintimis iš įvairių sričių, pabendraus nors trumpą laiką. Tokie maždaug yra šio kongreso tikslai.

Kas dalyvaus šiame kongrese? — toliau buvo paklaustas komiteto pirmininkas.

Nors tiksliai nėra suregistruota, kiek Lietuvoje yra inžinierių, tačiau spėjame, kad jų yra per keturis šimtus. Ne visi jie priklauso Lietuvos Inžinierių ir Architektų D-jai (D-ja turi 210 narių), tačiau kongresan kviečiami visi Lietuvos inžinieriai, įsigijusieji aukštąjį mokslą Lietuvoje ar užsieny. Svečiais yra pakviesti ir Latvijos bei Estijos inžinieriai. Kiek jų dalyvaus, šiuo laiku tiksliai dar nežinoma. Tatai paaiškės artimiausiu laiku.

Kokia, Pone Pirmininke, šio kongreso programa?

Kaip Tamsta žinote, kongresas truks tris dienas. Pirmąją dieną įvyks oficialus kongreso ir techninės parodos atidarymas. Čia tars žodį J. E. Respublikos Prezidentas, prof. Mošinskis skaitys paskaitą „Lietuvos technikos laimėjimai per 20 metų“. Vakare (15 val.) kongreso dalyviai dalyvaus vėliavos nuleidimo iškilnėse, kur bus uždėtas vainikas ant Nežinomojo Kareivio kapo.

Antrąją dieną (lapkričio 25 d.) įvairiose vietose posėdžiaus sekcijos, kurių yra penkios:

1. Architektūros ir statybos sekcija (posėdžiaus Kūno Kultūros Rūmų salėje),
2. Susisiekimo sekcija (Susisiekimo M-jos salėje),
3. Pramonės sekcija (Prekybos, Pramonės ir Amatų Rūmų salėje),
4. Energetikos sekcija (Apskritis Savivaldybės Rūmų salėje) ir
5. Profesinių reikalų sekcija (Pašto Valdybos salėje).

Sekcijos posėdžiaus nuo 9 iki 14 val. ir nuo 18 iki 20 val. Kiekvienoje sekcijoje bus skaitoma referatai (po 3- 4) iš atitinkamos srities. Iš sekcijų nutarimų bus suredaguotos atitinkamos rezoliucijos.

Trečią dieną bus surengtos ekskursijos į įvairias įmones (elektrinę Petrašiūnuose, popierio fabriką, Pieno centro šaldytuvus ir kt.) ir klinikų statybą. Vėliau kongreso dalyviai ir svečiai dalyvaus paminklo atidaryme arch. Dubeneckui. 16 val. įvyks pilnatis posėdis, kuriame bus priimtos rezoliucijos. Vakare kongreso nariams ir kviestiems svečiams bus surengtas pobūvis.

Kas bus išstatyta, Pone Pirmininke, technikos paardoje?

Technikos paroda bus surengta Prekybos, Pramonės ir Amatų Rūmuose ir truks keturias dienas (lapkričio 25 - 28 d. d.). Joje bus išstatyta įvairūs projektai, braižiniai, diagramos, parengtos valdžios įstaigų ir privatiųjų įmonių, kurios pavaizduos darbus įvairiose technikos ir pramonės srityse. Bet to, bus techninės literatūros skyrius, kuriame bus išstatyta Lietuvoje išleistoji literatūra per 20 metų mūsų nepriklausomo gyvenimo.

Norėdami suteikti galimumo visiems susipažinti su mūsų technikos laimėjimais, pasiektais mūsų nepriklausomoje Lietuvoje, įėjimą į parodą padarėme laisvą ir neapmokamą visiems, kas tik norės.

Teko sužinoti, kad parengėte specialią filmą. Būtų labai įdomu patirti, kas šioje filmoje bus parodyta, — paklausiau komiteto pirmininką inž. Šakenį.

Lietuvos Inžinierių ir Architektų D-ja yra pagaminusi dvi filmas. Vieną filmą pagamino, pagal mūsų nurodymus, filmininkas Linartas. Jis padarė nuotraukas įvairiose dirbtuvėse ir įmonėse, kuriose bus parodyta įvairių gaminių gamybos procesas (popierio, odų, maisto, cukraus, medžio, celulokės ir t.t.). Šitos filmos rodymas užtruks apie pusantros valandos. Kitą filmą (spalvotą) pagamino broliai Motuzai, kurioje bus parodyta mūsų architektūriniai ir kitoki (tiltai, geležinkeliai, plentai ir t.t.) pastatai. Šios filmos rodymas užtruks apie 40 min. Abi šios filmos bus parodytos kongreso dalyviams lapkričio 25 d.

Tikimės, kad kongresas prisidės prie mūsų techninės pažangos tolimesnio augimo ir susilauks visuotinio pritarimo, — baigė pasikalbėjimą Komiteto ir D-jos pirmininkas inž. K. Šakenis.

„Tautos ūkis“ 1938 m. Nr. 47

Daug energijos ir jėgų iš Konkursui rengti komisijos ir iš jų pagalbininkų - Lietuvos Inžinierių ir Architektų draugijos pareikalavęs Konkursas praėjo sėkmingai. Apie jo eigą ir rezultatus žurnalas „Technika ir Ūkis“ rašė:

„Kongresas įvyko 1938 m. lapkričio 24-26 d. Kongresą tenka laikyti pavykusi visais žvilgsniais: tiek kiekybės, tiek kokybės. Kongrese dalyvavo 280 inžinierių ir architektų; jų tarpe apie 100 nedalyvaujančių Lietuvos Inžinierių ir Architektų draugijoje.

Įspūdingame Kongreso atidaryme, XI.24, Karo Muziejaus kapeloje dalyvavo J. E. p. Respublikos Prezidentas, p. Ministras Pirmininkas, vyriausybės nariai ir daugelis svečių, jų tarpe Latvijos ir Estijos kolegos - inžinieriai ir architektai. Kongreso prezidiumą sudarė pirm. inž. Jankevičius, vicepirm. arch. Landsbergis ir sekretorius inž. Šniukšta.

J. E. p. Respublikos Prezidento Antano Smetonos kalbos, pasakytos Antrajam Jubiliejiniam Lietuvos Inžinierių ir Architektų kongresui santrauka:

„Pasidžiaugęs malonia proga dalyvauti Inž. ir Architektų Kongrese, Ponas Prezidentas ryžtasi mesti kai kurias gaires kultūrinei visuomeninei inžinierių, architektų veiklai.

Maziau trimituojančiu, bet labiau veikliu savo kraštui artimu darbu turi pasireikšti mūsų inžinierių veikla.

Savų molių, žaliavų cemento pramonei ir kitų savų medžiagų tyrimas, tai vis bus darbai kurie kelia mūsų šalies pramonę. Verta daryti viską, kad ištyrus visus galimus mūsų žemės turtus. Kiekviena pastanga vartoti savo krašto žaliavą duoda inžinieriaus darbui tautinį valstybinį atspalvį.

Labai svarbi statybos kūriniams jų estetika. Ji auklėja visų piliečių skonį, gražina kraštą. Bet kai statybos stilius yra savas, mūsų

dvasiai artimas, be svetimybų, jis mums tada yra netiktai gražus bet ir mielas.

Be to, mums būtina laikytis savo tautinio mąsto. Reikalinga tiksliai pasirinkti, kas pirm atliktina ir sumanymai ir jų mastas turi atitikti mūsų sąlygas. Svarbus yra reikalas turėti savo Aukštąją Technikos Mokyklą.

Baigdamas pažymi, kad inžinierių darbo vadovaujanti mintis turi būti valstybiniai tautinė, t. y. ekonominiai tikslai, ir pasižymėti taupumu.

Nuo tų dviejų svarbiu darbo požymių pareina mūsų krašto didelė pažanga.

Inžinierių profesija neuždara — ji sueina į tamprų ryšį su kitomis profesijomis: tuos ryšius reikia išvystyti.“

Kongresui ruošti Komiteto Pirmininko inž. K. Šakenio kalbos santrauka:

„1918 metais liepos mėn. Vilniuje, tebeveikiant dar vokiečių okupacijai, bet jau įsikūrus ir mūsų nepriklausomos Lietuvos vienintelei atstovybei Valstybės Tarybai, buvo paduotas pareiškimas, pasirašytas 12-kos inžinierių, kuriuo atitinkamų Įstaigų buvo prašyta leisti įsteigti Lietuvos Technikų Draugiją. Draugija įsikūrė, subūrusi savo tarpan žymią dalį Lietuvoje tuomet gyvenusių inžinierių, ir visą laiką veikė ir dabar dar tebeveikia, nors iš naujo persiregistruojant ir įstatus keičiant bei pritaikant juos gyvenimo reikalams teko keisti ir jos vardą ir pavadinti Lietuvos Inžinierių bei Architektų Draugija.

1924 metais lapkričio mėn. nuo 2 iki 5 dienos šios Lietuvos Inžinierių bei Architektų Draugijos iniciatyva Kaune buvo sušauktas pirmasai Lietuvos inžinierių bei architektų kongresas, kuriame dalyvavo žymus skaičius Lietuvos inžinierių bei architektų tiek draugijos narių, tiek ir ne narių, ir buvo apsvarstyti aktualieji Lietuvos technikos reikalai. Apie ką buvo tuomet tik svajota, kas buvo tik pradedama daryti, šiandien jau gal yra įvykdyta arba bent pradėta vykdyti. Nepriklausomos Lietuvos gyvenimas žymiai pažengė pirmyn ir per tuos 14 metų daug kas pasikeitė ir radosi daug naujų reikalų. Pasikeitė ir draugijos sąstatas, kuri, turėjusi steigimo metu vos tik keliolika narių, šiandien jų priskaito per 200, būtent 210. Deja, nemažas skaičius draugijos narių pasitraukė jau iš gyvenimo tarpo ir paliko mumyse tik šviesią atmintį. Per tuos 14 metų yra mirę 19-ka Draugijos narių. Be to, dar yra mirusių inžinierių bei architektų, kurie nebuvo įsirašę į mūsų narius, ir kurių visų pavardes čia sunku būtų suminėti. Tad aš kviečiu visus čia išvardintus ir neišvardintus mirusius inžinierius bei architektus pagerbti atsistojimu.

Šis antrasis mūsų kongresas, kaip matote, yra jubiliejinis, nes sutampa su 20 metų mūsų draugijos veikimo sukaktim. Jis yra jubiliejinis ir todėl, kad sušauktas 20 metų Lietuvos nepriklausomo gyvenimo minėjimo metais. Lietuvos reikalai, ypač techniniai reikalai mums negali nerūpėti. Malonu bus mums žvilgterėti į praeiti ir pasidžiaugti tuo, kas jau yra pasiekta, bet ne mažiau kelia mumyse susirūpinimo ir ateities darbai, ateities planai. Aš tikiu, kad šis kongresas padės mums gal ne vienu klausimu išaiškinti ir nustatyti gaires tolimesniam veikimui. 20 metu nepriklausomo gyvenimo davė mums ne maža patyrimo, be to, dar išaugo nemaža nauju jaunu techninių pajėgų, kurios entuziastingai pasiryžusios yra dirbti ir siekti Lietuvos gerovės.

Laikydamas sau didžia garbe atidaryti šį antrąjį jubiliejinį Lietuvos inžinierių ir architektų kongresą ir Kongresui ruošti komiteto vardu dėkodamas Jūsų Ekscelencijai, Pone Valstybės Prezidente, už sutikimą

būti šio kongreso globėju, aš sveikinu atvykusius į šį kongresą mūsų kolegas Estijos ir Latvijos inžinierius bei architektus, sveikinu visus kitus kongreso dalyvius, kviečių kongreso darbą pradėti.“

Kongreso eiga vyko sekcijose:

Architektūros ir statybos sekcija: Arch. J. Kovalskis — Kauno planavimo problemos; Inž. arch. St. Stulginskis — Lietuvos statybos politikos gairės; Inž. arch. J. Getneris — Lietuvos miesteliai — mūsų urbanistinės kultūros Šaltiniai.

Susisiekimo sekcija: Inž. L. Tuskenis — Sauskeliu tinklas; Inž. dr. J. Gabrys — Moderniškos kelių konstrukcijos ir jų taikymas Lietuvoje; Inž. M. Kripas — Geležinkelių ir auto susisiekimo koordinavimas; Inž. N. Birulis — Auto susisiekimo vystymasis ir perspektyvos Lietuvoje; Inž. K. Rimkus — Vandens kelių būklė ir jų perspektyvos

Pramonės sekcija: Inž. Z. Venskevičius — Gyvulininkystės produktų perdirbimas; Prof. inž. Pr. Jodelė — Cemento gamybos perspektyvos Lietuvoje; Inž. A. Staniškis — Metalo atmatų sunaudojimas.

Energetikos sekcija: Inž. doc. A. Putrimas — Vėjiniai elektros įrengimai; Prof. S. Kolupaila — Lietuvos vandens jėgų kadastras; inž. Kaulakis pateikė išsamų pranešimą „Esama Lietuvos elektrifikacijos padėtis ir jos perspektyvinis išvystymas“

Sekcijų prezidiumai: Architektūros ir statybos sekcija: inž. Novickis, arch. dr. Kudokas ir inž. Bistrickas. Susisiekimo sekcija: inž. Kripas, inž. Tuskenis ir inž. Birulis. Energijos sekcija: inž. Drąsutis, inž. Mižutavičius ir inž. Gruodis. Pramonės sekcija: inž. Acus-Acukas, inž. Rėklaitis ir inž. Kriščiūnas. Profesinių reikalų sekcija: inž. Vizbaras, inž. Civinskas ir inž. Brunius.

Kongreso atidarymo posėdis tęsėsi 3 valandas (10—13). Tą pačią dieną Prekybos ir Pramonės Rūmuose buvo atidaryta Technikos laimėjimų paroda, kurią atidarant juostą perkirpo p. Šakenienė. Parodą aplankė J.E.p. Respublikos Prezidentas, Vyriausybės nariai ir per 2000 lankytojų.

X1.24. 15 vai. buvo uždėtas vainikas ant Nežinomojo Kareivio kapo. Kongreso Pirmininkas inž. Jankevičius pasakė prakalbą.

Tą pačią dieną vakare Prekybos ir Pramonės Rūmai suruošė savo patalpose Kongreso dalyviams alutį, praėjusį labai gyvai ir draugiškai.

X1.25 ėjo sekcijų posėdžiai. Vakare įvyko kinoteatre „Glorija“ kultūrinės architektūros ir technikos filmo demonstravimas; į seansą atsilankė J.E.p. Respublikos Prezidentas ir Vyriausybės nariai. Ateity filmą numatyta demonstruoti ir kitiems. Po seanso įvyko Pašto Valdybos salėje profesinių reikalų sekcijos posėdis, kuriame dalyvavo daugelis Kongreso narių.

X1.26 buvo daromos ekskursijos. „Pienocentras“ savo fabrike ekskursijų dalyvius pavaišino savo gaminiais.

Vėliau stačiatikių kapinėse buvo atidengtas paminklas a. a. arch. Dubeneckiui.

16 vai. Karininkų Ramovėje įvyko Kongreso baigiamasis posėdis ir nutarimų priėmimas.

Vakare ten pat įvyko Kongreso dalyvių pobūvis, turėjęs nepaprastai didelį pasisekimą. Pobūvyje atsilankė J.E.p. Respublikos Prezidentas, vyriausybės nariai ir per 300 svečių.

Kongreso priimti nutarimai

Statybos ir architektūros srityje:

I. Lietuvos statybinei kultūrai kelti reikia neatidėliojant išleisti statybos įstatymą, kuris, be techniniu klausimų, paliestu dar ir šiuos svarbesnius klausimus:

1. Urbanizmą ir sodo architektūrą,

2. Architektūrinių paminklų apsauga,

3. Vietovaizdžio apsauga.

Šio įstatymo projektui paruošti reikėtų prie Valstybės Tarybos sudaryti kompetentingų asmenų komisiją, kuri per vienerius metus turėtų paruošti įstatymo projektą.

II. Viso krašto statybos politikai vadovauti ir įvairių žinybų bei organizacijų statybą koordinuoti Kongreso dalyviai laiko reikalingu, kad būtų sudaryta Krašto statybos taryba.

III. Ligi šiol Lietuvoje nėra institucijos, kuri būtų įpareigota rūpintis butų klausimais visuomeniniu ir socialiniu mastu (pigųjų butų kolonijomis, valdininkų butais, netinkamų butų senacija ir t. t.). Tokia institucija yra neatidėliotinai steigtina, nes butų problema - visos tautos problema.

Butų statybos finansavimo klausimą galima išspręsti pritraukiant viso krašto finansinius išteklius. Tame darbe turėtų dalyvauti ne tik įvairūs bankai, bet reikia steigti dar ipotekos banką.

IV. Lietuvos sumūrinimo klausimas yra aktualaus; todėl reikėtų sumūrinimo planą konkretizuoti ir jį vykdyti.

V. Reikia įsteigti naujų statybinių medžiagų gaminimo — tyrimo įstaigą ir statybos medžiagoms standartizuoti — standartu biurą.

VI. Lietuvos urbanizmo istorija yra visiškai neištirtas mūsų tautinės kultūros lobis, mūsų krašto urbanistinės praeities moksliskas tyrinėjimas yra būtinas ir visais atžvilgiais skatintinas; todėl Lietuvos architektūros ir urbanizmo klausimams nagrinėti Aukštojoje Technikos Mokykloje reikia įsteigti atitinkamą katedrą. Be to, reikia steigti įstaigą, kuri rūpintųsi architektūros paminklų apsauga, konservavimu.

VII. Turėtų būti surasti atskiri kreditai miestų pertvarkymui ir reguliacinio plano vykdymui.

Tvarkingam miestų plėtimuisi reikėtų sudaryti koordinacinį planą ne tik administracinio miesto, bet ir gretimų apylinkių ribose.

Susisiekimo srityje:

I. Geras sauskelių tinklas — gyvybinis krašto reikalas, todėl reikia, kiek galima intensyviau ir planingiau, tiesti naujus plentus, esamus moderninti ir tobulinti vieškelius.

Tirti statybines kelių medžiagas ir naujas kelių konstrukcijas.

II. Sauskelių statybos finansavimas yra būtinas pastovumas ir sistemingumas; tam tikslui reikia įsteigti kelių fondą.

III. Auto susisiekimas ir transportas Lietuvoje nėra pakankamai išplėstas, todėl sėkmingesniai auto susisiekimo ir autotransporto raidai reikia:

1. Tirti auto transporto atpigavimo galimumą ir skatinti jo plėtojimąsi;

2. Iširti ir nustatyti pagrindinį autovežimiams vartotiną kurą, jį atpiginti ir skatinti racionalų vietinio kuro naudojimą;

3. Eiti prie autovežimių firmų ir tipų sumažinimo.

IV. Geležinkelių ir autovežimių susisiekimui bei transportui koordinuoti reikia:

1. Eiti prie pervežimo sričių padalinimo;

2. Organizuoti geležinkelių ir autovežimių, kaip susisiekimo priemonių, bendradarbiavimą;

3. Išlyginti abiejų susisiekimo priemonių atsakomybę ir prievoles.

V. Vandens susisiekimo ūkyje reikia:

1. Tvarkant energetinį vandens ūkį — kiek galima derinti jį su vandens kelių tinklo plėtimu;

2. Koordinuoti susisiekimą ir transportą vandens keliais su kitais susisiekimo būdais.

Energetikos srityje:

I. Energijos ūkis sudaro labai svarbią krašto bendro ūkio dalį, nes energija darosi būtina reikalinga netiktai pramonei, bet lygiai taip pat ir namų ūkio bei kitoms ūkio šakoms. Mūsų krašto energijos poreikavimas turi būti patenkintas pirmoj eilėj iš savų energijos versmių ir atsargų.

II. Kadangi savą energiją tegalime gauti tikrai arba panaudodami upių vandens jėgą, arba durpių kurą, ir tuo būdu gautoji energija gali būti pateikta vartotojams tikrai elektros pagalba, tai būtina turi būti įvykdyta tiek mūsų miesto, tiek lygiai ir kaimo kuo plačiausia elektrifikacija.

III. Energijos gamybai ir teikimui pirmon eilėn turi būti panaudojama mūsų upių vandens energija. Dalis upių tyrimo darbų jau atlikta, tas darbas ir toliau turi būti plečiamas, kad esant reikalui vykdyti elektrinių statybą, visi paruošiamieji duomenys būtų tinkami jų praktiškam panaudojimui. Kadangi kaime labai plinta vėjiniai varikliai, turėtų būti iširtas ir jų tinkamumas laikinajai mūsų kaimo elektrifikacijai.

IV. Lietuvos energijos ūkis turi būti planingai tvarkomas, iš anksto nustačius norimą pasiekti tikslą ir kelius jam pasiekti. Energijos ūkis turi būti taip tvarkomas, kad jis atitiktų mūsų krašto reikalavimus ir

sąlygas. Tuo pačiu tikslu mūsų kaimo elektrifikacijos klausimai būtinai turi būti sprendžiami kartu su miestų elektrifikacijos klausimais, kad energija būtų lengvai prieinama vartoti visiems mūsų krašto gyventojams.

V. Lietuvos energijos ūkio tvarkymo darbai, kiek galima greičiau, turi būti duotas juridinis pagrindas ir priemonės — energijos įstatymas, kartu sudarant ir atitinkamą kompetentingą įstaigą tvarkymo darbo paruošimui ir priežiūrai vykdyti.

Pramonės srityje:

I. Reikia išleisti įstatymą, reglamentuojantį tyrimų teises j žemės turtus Lietuvoje.

II. Kadangi Lietuvoje yra dideli dolomito, kvarcinių smėlių, anhidritų, gipso ir kitų medžiagų išteklių, kurie gali būti sunaudoti betarpiškai statybai ir eksportui, reikia suintensyvinti geologinius tyrinėjimus.

Artimiausiu laiku reikia pradėti vykdyti atskirų sričių geologines nuotraukas ir specialius gilius gręžimus, tikslu išaiškinti žemės turtus Lietuvoje.

III. Reikia steigti mūsų žemės turtus naudojančias įmones, pirmiausia cemento fabriką vienoje iš esamų žaliavos vietų.

IV. Reikia, kad būtų sustiprintas paruošimas aukštojo mokslo specialistų tų pramonės šakų, kurios arčiau surištos su mūsų krašto ūkiu.

Reikia įsteigti mokyklą, ruošiančią viduriniojo mokslo technologijos, ypač cheminės technologijos specialistus.

V. Pramonės gaminių kokybei pakelti reikalinga įstaiga, kuri nustatytų pramonės gaminių normas ir prižiūrėtų jų kokybę.

VI. Reikia išleisti įstatymą, kuris įpareigotų veikiančias ir naujai besisteigiančias įmones turėti kvalifikuotą įmonės techniko darbo sričiai vadovauti personalą.

Profesiniu reikalu srityje.

I. Racionalesniai technikos specialistų darbo reguliavimui krašto tvarkymo ir gėrybių Kongreso dalyviai laiko reikalingu dalyku, kad būtų sudaryti Lietuvos inžinierių ir architektų (o gal Technikos) rūmai šiais principiniais pagrindais :

1. Rūmai steigini Įstatymu ir turi turėti sankcijas teisių savo darbo vaisingumui pasiekti;

2. Rūmų darbo sritis — šalies technikos ir su ja susijusių reikalų tvarkymas bei profesiniai narių darbo reikalai;

3. Rūmams privalomai priklauso visi Lietuvos piliečiai inžinieriai ir architektai, dirbantieji krašto technikos darbu.

II. Aukštosios Technikos Mokyklos, atsieit, politechnikos instituto, steigimo reikalu Kongreso dalyviai pritaria Lietuvos Inžinierių ir Architektų Draugijos daromiems žygiams ir laiko reikalingu, kad tokia mokykla būtų įsteigta.

III. Techniškų pajėgų, inžinierių, architektų, technikų ir amatininkų kraštui nepakanka ir, norint pakelti krašto technišką ir gamybinį pajėgumą reikia paskubinti reikalingų specialistų ruošimą.

Praktiškam techniškųjų pajėgų pasiruošimui reikia:

1. Įpareigoti įmones priimti praktikai besiruošiančius technikos darbo sričiai asmenis (inžinierius, technikus, amatininkus).

2. Prašyti valstybines, savivaldybines ir privatinės įstaigas bei įmones įgalinti jų techniškąjį personalą pasitobulinti užsienyje.

Be to nutarta pavesti Liet. Inž. ir Arch. D-jai rūpintis šiais reikalais:

1. Daryti žygių, kad Lietuva prisidėtų prie Berno literatūrinės konvencijos, ypač tos dalies, kuri liečia valdiškų leidinių apsimainymą.

2. Daryti žygių, kad Muitų tarifas 178 § nebūtų taikomas knygoms, architektūros, meno ir technikos albumams ir kt. ir kad nebūtų imamas muftas nuo mokslinių veikalų aptaisuose - žodynų, leksikonų, enciklopedijų ir kt.

T. ir Ū. 1938 m. Nr. 4-6 (25-27)

Antrasis jubiliejinis Lietuvos Inžinierių ir Architektų Kongresas ir jo rezultatai buvo plačiai nušviečiami ir aptariamai tuometinėje įvairioje Lietuvos spaudoje ir Lietuvos radijo laidose. Žurnalas „Technika ir Ūkis“ sekančių metų pirmajame numeryje pateikė savo apibendrinimus ir mintis apie įvykusio Kongreso rezultatus:

„Įvykęs II Jubiliejinis Lietuvos Inžinierių ir Architektų Kongresas išskėlė daug naujų minčių bei sumanymų ir įgalino Lietuvos inžinierius svarbiems ateities žygiams krašto techniško tvarkymo ir profesinio gyvenimo plėtros srityse.

Kongresas buvo imponuojanti Lietuvos vadovaujančių technišku pajėgų demonstracija. Jame dalyvavo apie 75% visų Lietuvos inžinierių ir architektų; ypatingai džiugu yra konstatuoti, kad ir vadinamoji neorganizuotoji inžinerija, t. y. tuo tarpu neesanti Lietuvos Inžinierių ir Architektų D-jos narių tarpe, aktyviausiai Kongrese dalyvavo.

Bendrai, Kongresas aiškiai įrodė Lietuvos inžinerijos konsolidaciją ir draugišką sugyvenimą. Tam buvo itin daug progų - visi įvykę pobūviai - Prekybos Pramonės Rūmų, p. Kauno m. Burmistro ir baigiamasis pobūvis Karininkų Ramovėje praėjo nepaprastai pakilusioje draugiškoje nuotaikoje.

Buvo, tiesa, girdėti, kad tūlas būrelis inžinierių Kongreso atžvilgiu laikėsi rezervuotai; esame linkę manyti, kad organizuotumo žymių čia negalėjo būti; buvo, žinoma, nedalyvavusių, bet tai dėl svarbių priežasčių. O jei minėtas faktas ir egzistavo, tai jis praėjo visai nepastebėtas.

Ypatingai vertingas Lietuvos inžinieriams Vyriausybės parodytas prielankumas; Ponas Respublikos Prezidentas pagerbė savo atsilankymu į Kongreso atidarymą, parodą, filmą ir pobūvį.

Pono Prezidento kalboje, pasakyoje Kongreso atidarymo proga, buvo pareikšta daug minčių, artimų ir suprantamų kiekvienam Lietuvos inžinieriui ir architektui. - Kova su rutina ir prieškariniu raugu, kūrimas naujų vertybių, savarankiška Aukštoji Technikos Mokykla ir kiti aktualūs klausimai.

Organizacinė Kongreso pusė gal ir galėtų būti geresnė: bet turint galvoje, kad tarp I-ojo ir II-jo kongreso praėjo keliolika metų ir kuone visi šio Kongreso rengėjai aname Kongrese nedalyvavo, (ir negalėjo dalyvauti, nes daugelis jų buvo dar studentai ir net mokiniai) tenka pripažinti, kad ir iš šios pusės Kongresas pavyko visai gerai.

Kongreso pareikštos mintys ir padaryti nutarimai jau yra žinomi. Nutarimai jau vykdomi pagal tam tikrą perspektyvinį planą.

Draugijos v-ba yra tos nuomonės, kad visų nutarimų kompleksas yra *sui generis* Kongreso padiktuotas Draugijai darbo planas, kuris vykdytinas laikotarpy nuo įvykusio Kongreso iki sekančio.

Kongreso dalyvių buvo pareikštas pageidavimas ruošti kongresus periodiškai, pav., kas 5 metai. Tai minčiai galima tik pritarti. Periodiškas Kongresų rengimas įves daugiau planingumo ir organizuotumo į Lietuvos Inžinierių ir Architektų gyvenimą.

Jau ir dabar yra aišku, kad nūdienės organizacinės profesinio gyvenimo formos nebeatitinka vis gyvėjančio techniško krašto gyvenimo tempą ir aiškiai jaučiamas reikalas nuolat stimuliuoti tiek profesinius, tiek visus kitus Lietuvos techniško gyvenimo klausimus.

Taigi Kongresai (nesvarbu, kas juos ruoš - Draugija ar, eventualiai, būsimieji Rūmai) ir bus tais periodiškais skatinančiais veiksniais.

Bet 5 metų periodas tinka stambesniems techniško gyvenimo įvykiams stimuliuoti ir fiksuoti.

Tarp tu didžiųjų Kongresų yra reikalingi mažesni susirinkimai, kariuose turėtų būti aptariami bent kasmet bėgamieji inžinierių ir architektu korporacijos reikalai.

Mums atrodo, kad šiam reikalui gali būti panaudoti metiniai Draugijos suvažiavimai.

Reikalinga juos praplėsti ir papildyti aktualiais pranešimais, diskusijomis ir padaryti prieinamais visiems norintiems juose dalyvauti inžinieriams ir architektams, išskiriant i atskirą darbotvarkės dalį grynai draugijos reikalus, ir kalbama spraga bus užpildyta.

Sykiu nereikia užmiršti ir glaudesnio sugyvenimo ugdymo; Kongreso metu įvykę pobūviai parodė, kad inžinerija yra pasiilgusi artimesnių santykių.

Metinių suvažiavimų proga, o gal ir dažniau, reikėtų organizuoti šeimyniškus pobūvius, kad ir ne tokio plataus masto, kaip Kongreso metu; tokie pobūviai tikrai daug padėtų dar didesnei Lietuvos inžinierių ir architektų konsolidacijai. Reikalinga sutvarkyti ir palengvinti atvykimą i Kongresus ir suvažiavimus provincijoje gyvenantiems kolegoms.

T.ir Ū. 1939 Nr1(28)

Žurnalas „Technika ir Ūkis“

Pasibaigus Pirmajam Pasauliniui karui ir Lietuvai atkūrus savo nepriklausomą valstybę prasidėjo įvairių specialistų, reikalingų Lietuvos ūkio atstatymui rengimas. Atkurti mokslo įstaigas daug padėjo grįžtantys iš Rusijos ir kitų kraštų lietuviai specialistai su aukštuoju išsilavinimu, Tačiau karo ir suiručių nualintame krašte labai trūko techninės spaudos.

Pirmasis bandymas buvo inžinieriaus Juliaus Jankausko asmeniškai redaguojamas ir leidžiamas laikraštis „Lietuvos Politechnikas“, pradėjęs eiti nuo 1920 metų gruodžio mėnesio, kurio įvadiniame straipsnyje rašoma:

„Lietuva, sako, žemdirbių šalis, nėra pramonės, nėra tų aplinkybių, kuriomis remiantis galėtų plėstis pramonės įstaigos. Vienas ar kitas pasakoja, jog mes nieką kitą, kaip žemes ūkio gaminių ir miškų, dar keletą durpynų, neturime; nėra, sako, tų gamtos davinių, iš kurių kyla pramonė, prie jos technika ir visa eile kitų

aplinkybių, sudarančių jau Valstybes ir podraug krašto gyventojų laimingumą. Dalinai teisybe, jog Lietuva gal ir neturi to visko, ką randama kituose kraštuose, vienok Lietuva, turėdama kitokios rūšies žaliają medžiagą galėtų ne paskutinę pasaulio pramonėje užimti vietą.

Mes tik ne žinom, ką turim, ir ne mokam arba ne įstengiam tos medžiagos išnaudoti: trūksta, ypatingai, kiek vienam reikalingų tuose dalykuose technikos Žinių ir pramonėje prasilavinimo, be kurių kokia nors pramonės įstaiga ne sumanoma; na ir.... permažai mes, prigimtieji Lietuviai, turime iniciatyvos ir veiklumo, galų gale, perdaug apsilėidimo: duodamės kitiems, ne toli ieškant. mūsų kitos tautos piliečiams, lengvai mus aplenkti, ir tik ranka mojam, nenorėdami ar negalėdami jau prašokusius pavyti „Tuščia tavęs, aš suskubsiu!“

Todėl uždaviniu šio technikos ir pramonės laikraščio bus, sulig savo pajėgų, nurodinėti tuos kelius pramonės, kuriais galėtų eiti Lietuvos piliečių veiklumas ir pasiryžimas; tuo pat laiku pakeliui, pamokant ir popoliariniai išdėstant tuos technikos pamatus ir praktikos davimus, kuriais rėmėsi ir toliau išsivysto kiek vienos pramonės šakos plėtimasis, ir tokiu būdu, paduodant veikiam piliečiui noro ir galimybes imtis steigimo šiokių ar tokių pramonės pasiryžimų, rengiant Valstybes savarankiskiam ekonominiam padėjimui tvirtus pamatus ir atnešant sau ir visuomenei naudą.“

Tačiau buvo išleista tik tai keturi šio laikraščio numeriai. Privati iniciatyva užgeso. Vėlesniais metais J.Jankauskas aktyviai bendradarbiavo žurnale „technika ir ūkis“.

1924 metais Lietuvos Universiteto technikos fakultetas pradėjo leisti žurnalą „Technika“, kurio pirmame numeryje žurnalo redaktorius Prof. Pr. Jodelė rašė:

„Dar 1919 m. keletas lietuvių inžinierių, karštesnių patriotų, sukūrė „Lietuvių Technikų Draugiją“. Jos vyriausias tikslas - padėti lavintis lietuviams technikams, kelti Lietuvos industriją ir statybą. Daug buvo kalbėta apie leidimą savo spausdinto organo, kaip priemonės techninei kultūrai plėsti; bet stoka lėšų, stoka laiko trukdė tam sumanymui įvykti. Taigi lietuviai iki šiol rimtesnio technikams organo dar neturi.

Mūsų Universiteto Technikos Fakultete nuo pirmųjų jo įsteigimo dienų iškilo sumanymas leisti savo organą, bet pirmus metus mokslo personalas buvo taip užimtas sutvarkymu studijų eigos, mokslo planų, programų, taisyklių, paskaitų ir vadovėlių paruošimu, jog ir pats klausimo svarstymas apie žurnalo leidimą buvo atidėtas. Tik dabar, kiek sutvarkius ir aprūpinus fakulteto mokslo dalykus, vėl pradėta rūpintis savo organą leisti.“

Šiame žurnale bendradarbiavo daugelis Lietuvos Inžinierių ir Architektų sąjungos dalyvių tiek dirbančių Lietuvos Universitete tiek ir kitose įstaigose.

Tačiau Sąjungai buvo būtina turėti savo leidinį, todėl jau 1929 metais Lietuvos Inžinierių ir Architektų sąjunga pradėjo leisti iliustruotą technikos žurnalą „Technika ir ūkis“. Pirmasis žurnalo redaktorius buvo Bronius Garšva, vėlesniais metais - Vytautas Mošinskis ir Jurgis Vidmantas. Iki 1940 metų buvo išleista 38 žurnalo numeriai. Žurnale buvo rašoma įvairiais technikos klausimais, įvairių sričių specialistų pasisakymai ir komentarai, taipogi spausdinami technikos veiklą reglamentuojantys dokumentai. Žurnale bendradarbiavo daugelis to meto žinomų Lietuvos mokslo, technikos ir inteligentijos atstovų. Žurnalą spausdino V. Atkočiūno, G. Lano ir F. Sokolovskienės spaustuvės Kaune.

Pirmojo šio žurnalo įvadiniame straipsnyje rašoma:

„Lietuvoje lig šiol periodinių leidinių, paskirtų ūkiui ir jo technikai, tėra tik tai žemės ūkio srityje. Lietuvos Inžinierių ir Architektorių Sąjunga šiandien bando pradėti leisti naują laikraštį, kurio obalsis yra: „Technika Lietuvos tautiniame ūkyje. Šiam obalsiui atsako kiekvienas techninis klausimas, kiek jis bus surištas su mūsų tautiniu ūkiu. Šio žurnalo tikslas bus diskutuoti įvairias technines mūsų ūkio problemas ir analizuoti jų harmoningo tarp savęs santykiavimo sąlygas; supažindinti visuomenę su analoginiais svetimų ūkių klausimais; kaupti kolektyvų patyrimą technikos srityje, duodant atliktų Lietuvoje techninių darbų aprašymą; populiarizuoti techninius klausimus visuomenėje, rišant techniką su jos pritaikymu mūsų ūkyje.

L, I. ir A. Sąjunga neriboja nė programos, nei bendradarbių. Kiekvienas ūkiškos technikos klausimas yra mums priimtinas, jei jis yra rimtai ir objektingai traktuojamas. Kiekvienas rimtas ir objektingas bendradarbis, ar jis bus inžinierius, agronomas, daktaras ar šiaip jau pilietis be patentuoto techniško mokslo - yra mums vienodai pageidaujamas.“

1930 metais prie žurnalo „Technika ir ūkis“ leidybos prisijungė ir Lietuvos automobilių klubas ir nuo 1930 m. žurnalas tapo „Lietuvos inžinierių ir architektorių sąjungos ir Lietuvos automobilių klubo organas“. Jame buvo rašoma: „Reikalas Klubui turėti savo periodinį leidinį yra senai pribrendęs. Tokius leidinius turi visų valstybių automobilių klubai, kurie plačiai juos vartoja, taip savo šalies piliečiams automobilizmo klausimais informuoti, taip ir savo šalį užsienyje reklamuoti. Bet vykdyti šį svarbų dalyką buvo neįmanoma nesant lėšų ir jis pasilikdavo svajone, kol Lietuvos Inžinierių ir Architektų Sąjunga nepasiūlė Klubui dėtis prie jos išleidžiamo žurnalo „Technika ir ūkis“ ir padaryti jį tokiu būdu šios Sąjungos ir Lietuvos Automobilių Klubo bendru organu. Š. m. vasario mėn. 12 d. Klubu valdyba pritarė šitam maloniam pasiūlymui ir nutarė jį vykdyti“. Šiuo pavadinimu ir su automobilių klubo medžiaga išėjo tik tai 1930 ir 1931 metų žurnalai.

1934 metais, vykdant Lietuvos inžinierių sąjungos visuotinio susirinkimo direktyvas, keičiamas Žurnalo „Technika ir Ūkis“ redaktorius, žurnalo struktūra ir jo periodiškumas. Naujuoju redaktoriumi skiriamas inžinierius J. Vidmantas. Apie tai žurnalo Nr. 8 rašoma:

„Šis „Technikos ir ūkio“ numeris pasirodo žymiai pasikeitęs. Pasikeitė redaktorius, žurnalo išorinė išvaizda ir dalinai jo sutvarkymas. Žurnalo išvaizdos pakeitimai įvyko bevykdant Lietuvos Inžinierių Sąjungos (LIS) direktyvas dažniau ir punktualiau - bent 4 sykius per metus - leisti organą ir bendrai taupyti LIS lėšas, kad nemažinus LIS kapitalo ir neišėjus iš visuotinio suvažiavimo nustatytos sąmatos.

Redakcija yra pakvietusi ir tebekviečianti eile. naujų bendradarbių ir tikisi, kad iš gausių LIS eilių ir šiaip Lietuvos inžinerijos tarpo jų atsiras dar daugiau. Nuo šio numerio yra įvesti bei pertvarkyti šie skyriai: technikos naujienos, Lietuvos techniškoji chronika, techniškų įstaigų bei organizacijų gyvenimas, recenzijos; apie jų tolimesnį tvarkymą redakcija taria dar savo žodį atitinkamuose skyriuose.

Kadangi žurnalo tobulinimas daugiausia priklauso nuo LIS narių dalyvavimo, tai pastarieji ir kviečiami dar aktyviau bendradarbiauti visuose žurnalo skyriuose, siunčiant originalius bei verstinius straipsnius ir kitą atitinkamą medžiagą.

Tolimesnis žurnalo leidimo atpigimas ir, *eo ipso*, LIS lėšų sutaupymas tegalimas didinant „Technikos ir ūkio“ prenumeratorių kadrus ir plečiant skelbimų skyrių. LIS nariai prašomi raginti įvairias valdžios bei savivaldybių įstaigas, techniškas įmones, rangovus bei šiaip paskirus asmenis prenumeruoti „Techniką ir ūkį“ ir duoti jai skelbimų.

Redakcija laiko savo pareiga pareikšti padėkos žodį buvusiam redaktoriui, o dabartiniam LIS Pirmininkui prof. inž. Vyt. Mošinskiui už tuos nurodymus bei patarimus, kuriuos jis suteikė žurnalo leidimo reikalui.“

Šiame žurnale taip pat skelbiamas ir žurnalo bendradarbių sąrašas:

„Technika ir Ūkis“ bendradarbiauja: Inž. J. Acukas, inž. M. Birulis, inž. A. Bistrickas. doc. inž. J. Čiurlys, inž. J. Dačinskas, inž. G. Davidavičius, inž. K. Dušauskas-Duž. inž. J. Gabrys, inž. Br. Garšva, inž. A. Glodenis, doc. Inž. V. Gorodeckis, inž. A. Gordevičius, inž. V. Jakovickas, dr. inž. J. Janickis, inž. J. Jankauskas, doc. inž. J. Jankevičius, inž. J. Jasiukaitis, prof. inž. Pr. Jodelė, inž. L. Kaulakis, prof. inž. St. Kolupaila, inž. M. Kripas. inž. K. Kriščiukaitis, arch. V. Landsbergis, inž. E. Langė, inž. A. Mačiūnas, doc. inž. Pr. Markūnas, prof. inž. V. Mošinskis, inž. A. Novickis, inž. J. Peras, inž. K. Reisonas, inž. K. Rimkus, prof. M. Songaila, inž. J. Stanišauskas, inž. N. Stonis, inž. B. Šeinzonas, prof. J. Šimkus, inž. V. Taujenis, inž. L. Tuskenis, inž. L. Vaitkevičius, inž. R. Vaitkevičius, inž. J. Vidmantas, inž. F. Vizbaras.

Technika ir Ūkis 1934m. Nr.8

Žurnale įvairiomis temomis rašė daugelis to metų inžinierių, architektų ir Lietuvos valstybės veikėjų. Paminėtinas 1937 m. J. E. p. Lietuvos Respublikos Prezidento Antano Smetonos straipsnis:

„Netechnikas, kaip aš, rodos, neturėtų ko pasakyti Technikos ir Ūkio skaitytojams. Juk tai specialistų, tam išmaningų Žmonių, žurnalas! Ir vis dėlto ėmiaus parašyti jam kelias mintis. Apie ką? Apie tai, kas ir technikui įdomu žinoti.

Kad ir visuotiniškas technikos mokslas, tariant, tas pats visiems kraštams, tačiau jo taikymas tautiškas: turi atitikti tautos reikalavimus. Jei taip, tai mūsų inžinieriams, ypatingai tiems, kurie moko ir auklėja jaunąsias mūsų kartas arba kurie dirba valstybės įstaigose, turi rūpėti technikos terminologija, kad ji būtų, kiek tatai galima, sulietuvinta, tariant, priderinta lietuvių kalbai. Su visokiais senais ir naujais išradimais neišvengiamai spraudžiasi į mūsų kraštą ir svetimi jų pavadinimai, nors mūsų kalboje yra apščiai medžiagos savaip jiems vadinti. Šit, pavyzdžiui, įrankis, kuriuo žemė ariama, mūsiškai buvo keleriopai vadinamas: arklų, žagre, žuobriu, o kai iš svetur jis atėjo į mus pagerintas, tai, savindamies jį, pasisavinome ir svetimą vardą: jis mums nebe arklas, o plūgas. Ar ne verčiau buvo pasilikti savasis kuris vardas. Kitur tautos ginasi svetimybų, reikia ir mums jų gintis. Savos terminologijos turime aibes. Jos netrūksta nei gyvenamame name, nei klojime, nei daržinėje, nei kituose ūkio trobesiuose, nei, pagaliau, senos gadinės padarguose. Tik reikia ji surankioti ir priderinti naujajai technikai. Taip daroma, taip daro ir mūsų technikai. Tik, kad spartesniu greičiu darytų.

Tautos kultūra, be kito ko, matuojama technicine pažanga. Ir mes raginame, kad Lietuva neatsiliktu nuo kitų kraštų. Bet atsargiai... Imkimės technikos iš kitur tiek, kiek įgalime ir kiek mums jos reikalinga, kiek ji mums tinka. Esame minėję, kad technikos derinimas turi būti tautiškas. Šit, suvalkiečiai ir Lietuvos žiemiai buvo ūmai suskatę traktoriais arti žemę. Pamėgino ir paabejojo... Daugelis grįžo prie arklio. Pigiau. Viena, sako, Amerikos žemės ūkis, didelio mąsto, šimtais ir tūkstančiais hektarų matuojamas, kas kita Lietuvos ūkis, po keliolika ar po kelias dešimtis hektarų.

Kas gi mūsų nenorėtų, kad Lietuva būtų nušviesta, kaip Belgija, Šveicarija ar kita kuri aukštos kultūros šalis? Nevienas mūsų inžinierius yra daug prirašęs laikraščiuose, kad būtinai ir greitai reikia

pasistatydinti didžiulė elektros stotis, kuri galėtų duoti energijos visai Lietuvai. Pamanyti — puikus sumanymas. Bet kas galėtų jį įvykdyti? Ar jis pakeliamas tuo tarpu mūsų krašto lėšoms? Apie tai nebuvo rimtai pagalvota.

Kiti įsigeidė mūrinės Lietuvos. Geras daiktas! Ir jam, rodos, visi pritaria. Bet mūsų krašte daugumas teiškali tuo tarpu medinius ir molio krėstus trobesius statydinti. Plytų degimas juk reikalauja daug malkų, o jų netrukus gal stigs ir šiaip jau kurui.

Siekiant technikinės pažangos, vadinasi, reikia turėti akivaizdoje finansinis ir ūkinis krašto pajėgumas, reikia visašališkai svarstyti kiekvienas klausimas, susijęs su technikos tobulinimu.

Lietuva neturi nei metalų nei mineralų, dėl to yra verčiama jų įsivežti iš svetur. Šiuo atžvilgiu ji nėra tiek laiminga, kaip pav., Belgija ar Čekoslovakija. Neturint tų žaliavų, lietuviams sunku savo pramonė išplėsti, sunku ir geri keliai turėti. Mūsų inžinierių ir technikų būtų didis uždavinys galvoti ir ieškoti, kaip čia ką išradus ir suradus, kad savo priemonėmis būtų galima mums žengti priekin ir, kad savo kita kuri medžiaga galėtų pasinaudoti naujinę technika.

Svarbu ir technikos stilius. Jis turi būti, kur tik galima, tautiškas. Mūsų miestai ir mūsų kaimai daug statosi trobų ir namų ir dar daugiau statysis. Ar ne per daug įsigali vadinamasis modernizmas, mūsų inžinierių imamas iš Italijos ir iš kitų vakarų kraštų? O juk gėrimės ir didžiuojamės turį savo lietuviškų trobų, kryžių ir koplytėlių palikimo. Kodėl architektai nekuria lietuviškai? Medžiagos tokiai kūrybai, rodos, netrūksta. Kad tik nenutautintume Lietuvos, besiekdami ją moderninti!

Namai juk turi būti ne vien patogūs, bet ir gražūs, taigi stilingi, saviškai stilingi, kaip reikalauja mūsų krašto medžiaga, mūsų gamta ir mūsų tautos būdas, kuris atsispindi senovės pastatuose

Techniškai galvojant, vadinasi, tenka galvoti, jausti ir dirbti tautiška. Tai būtų pažangi, techniškai pateisinama, lietuviška, originali, svinga kūryba“.

Pažymėtina, kad po straipsniu - Prezidento parašo faksimilė.

„Technika ir ūkis“ 1937 m. Nr2(19)

1940 metais minint žurnalo „Technika ir Ūkis“ dešimtmetį, žurnalo redakcija rašė:

„1929 m. gruodžio mėn. pasirodė pirmas numeris Lietuvos Inžinierių ir Architektų S-gos organo „Technika ir Ūkis“. Lietuvos sąlygose tai buvo gana reikšmingas įvykis, nes tai buvo pirmas rimtas bandymas leisti techniška žurnalą lietuvių kalba. Ši tokiam žygiui tuo laiku reikėjo tikrai nemaža pasiryžimo: Lietuvos techniškojo gyvenimo sąlygos toli gražu nebuvo tam palankios; svarbiausia negalima buvo tikėtis pakankamo bendradarbiu kadro ir tuo užtikrinti žurnalo leidimo periodiškumą. Bet tai ir nebuvo svarbu. Jei tuo laiku nebūtų padaryta pradžia, leidžiant žurnalą, tai nebūtų galimas jo tolimesnis įvykdytas plėtojimas.

Pirmame periode 1929 - 1934 metais, kol „Technika ir Ūkis“ tapo periodiniu žurnalu tebuvo išleista 7 numeriai. Žurnalo reformos akstinu 1934 metais buvo paūgėję Lietuvis inžinierių kadrai ir dėl to atsiradusi galimybė turėti pakankamai ir nuolat medžiagos. Žurnalas tapęs nuo 8 Nr. periodišku, buvo žymiai pertvarkytas ir pradėjo eiti 4 sykius per metus; buvo stengtasi atpiginti leidimo išlaidas, kas ir buvo atsiekta, sumažinant jas beveik per pusę.

Nuo 1938 m. II Inžinierių ir Architektų Kongreso metų žurnalas jau pradėjo eiti 6 sykius per metus. Nuo šių metų žurnalas tampa mėnesiniu, šiek tiek tuo tarpu sumažinant lankų skaičių, bet ir tai daroma, reikia tikėtis, laikinai, ir pirma proga lankų skaičius bus stengiamasi atstatyti.

Tapusi mėnesiniu „Technika ir Ūkis“ bus pertvarkytas. Bus nuolatinis skyrius „Technikos tribūna“, kurioje bus duota vietos pasisakyti aktualiais klausimais ir diskusijai. Įvedamas bibliografijos skyrius, kuriame bus talpinama svarbesnių spaudinių įvairiomis Vakarų Europos kalbomis apžvalga.

Redakcija reiškia vilties, kad Lietuvos inžinieriai ir architektai bendradarbiaudami žurnale kaip ir ligi šiol prisidės prie jo tobulinimo.“

„Technika ir Ūkis“ 1940 m. Nr 1 (34)

Žurnale buvo renkama ir spausdinama medžiaga apie Lietuvos Inžinierių ir Architektų S-gos tiek ir Lietuvos įstaigų organizuojamus renginius. Išsamiai aprašomas Sąjungos gyvenimas, kasmetiniai Sąjungos visuotini susirinkimai ir jų priimti nutarimai. Plačiai nušviestas 2-jo, jubiliejinio Lietuvos Inžinierių ir Architektų S-gos Kongreso rengimas ir jo eiga bei svarbiausieji nutarimai. Daug medžiagos skirta Sąjungos parengto ir pateikto Lietuvos Respublikos Vyriausybei memorandumo dėl Lietuvos Auštosios Technikos mokyklos steigimo, šios mokyklos būtinybę, bei V.D.Universiteto senato reakcija į šį Memorandumą.

Žurnale aktyviai reiškesi inž. Pr. Drasutis, rašęs apie Lietuvos elektrines, elektro energijos gamybą ir jos vartojimą - energetinį balansą. Išsamiai, su brėžiniais ir schemomis, inžinieriaus Artūro E.Langės aprašyta 1930 metais naujai pastatyta Petrašiūnų elektros stotis. Gaila, kad šis straipsnis pateikiamas žurnale kartu su A.Langės nekrologu.

Būsimasis KTU profesorius inžinierius Leonas Kaulakis 1930 metais vienas pirmųjų straipsnyje „Elektros ūkio normavimo klausimu“ pateikia Lietuvos Energijos Komiteto steigimo būtinumą, kartu pateikdamas galimą šio komiteto struktūrą ir jo funkcijas. Šis komitetas įsteigtas 1936 metais.

Žurnale „Technika ir Ūkis“ spausdinama daug informacinės medžiagos apie atsigaunantį po karo ir suirutės Lietuvos ūkį, apie naujai susikūrusias gamyklas, įstaigas ir naujus pastatytus reprezentacinius pastatus ir nutiestus naujus tiltus bei jų konstrukcijas.

Tarp žurnale talpinamų reklamų randame ir elektros energijos tarifus taikomus Kauno miestui:

„Elektros šviesos gaminimo Kauno miestui apšviesti Akcinė bendrovė Kaune tiekia elektros srovę Kaune šviesai, elektros varikliams ir įvairiems šildymo ir naminės ruošos aparatams.

Abonentams norintiems vartoti elektros srovę šildymo ir naminės ruošos aparatams, elektra gali būti atleidžiama šiomis specialiai tam tikslui pažemintomis kainomis:

Vakare – nuo saulės nusileidimo iki 23 valandos po 1 lt. 35 ct. kilovatvalandai.

Dienos metu – nuo 6 valandos iki saulei nusileisiant – po 85 ct. kilovatvalandai.

Nakties metu – nuo 23 iki 6 valandos – po 25 ct. kilovatvalandai.

Pastaba: Abonentai, norį naudotis šiuo tarifu, turi pasistatyti įvairių tarifų skaitiklį t.y. tokį skaitiklį, kuris parodo elektrą, suvartotą įvairiu paros laiku,

Arba: nežiūrint vartojimo laiko. po 1 lt. 35 ct kilovatvalandal už tam tikrą, iš anksto nustatytą, atsižvelgiant instaliacijos dydžio, kilovatvalandų skaičių ir po 85 ct. kilovatvalandai už visą kitą virš šios normos suvartotą elektrą.

Pastaba: šio tarifo abonentams elektra atleidžiama paprastais skaitikliais, bet abonentai turi pasižadėti nevartoti šildymo, bei naminės ruošos aparatų vakarais, t.y, nuo saulės nusileidimo iki 24 valandos.

Elektrovarikliams elektra teikiama kainomis: nuo 1 lt. 5 ct. Iki 32 ct. kilovatvalandai, žiūrint suvartotos elektros kiekio ir išnaudojimo koeficiento.“

„Technika ir Ūkis“ 1931 m. Nr.3

Žurnalas „Technika ir Ūkis“ turėjo ir ekonominių – finansinių problemų, tai atsispindėjo ir atskiruose žurnalo numeriuose, kai pav.:

1932 m. pasireiškęs ekonominis krizis atsiliepė į žurnalo leidimo galimybes: nustota 50% skelbimų, iš kurių žurnalas buvo leidžiamas be nuostoliu. Tačiau nusistatyta žurnalą leisti tuo tarpu kad ir su nuostoliais, turint galvoje, kad jei žurnalas eis reguliariai, tai atsiras pastoviu apmokamų skelbimu, kuriais žymi dalis išlaidų bus padengta. Redaguoti žurnalą sutiko prof. Mošinskis, administracinę pusę sutiko tvarkyti inž. Garšva. Išleidžiama tuo tarpu Nr. 4. Redakcija turi vilties dar šių metų gale išleisti ir sekantį numerį, rašė „Technika ir ūkis“ 1932 Nr.4.

Taip pat informacija iš Lietuvos Inžinierių ir Architektų Draugijos visuotinio nariu susirinkimas įvykusio 1938 m, kovo mėn.:

„Žurnalo „Technika ir Ūkis“ reikalais pranešimą padarė jo redaktorius inž. J. Vidmantas. Nusiskusta narių atšalimu, dėl kurio jaučiamas net medžiagos žurnalui trūkumas. Tam priežastys - pagyvėjus krašto ekonominiam gyvenimui padidėjęs narių profesiniais darbais apkrovimas ir honoraro už straipsnius nemokėjimas. Reikėtų pereiti prie straipsnių apmokėjimo apie 20 ct. eilutei ir padidinant žurnalo Nr. skaičių. Taip pat reikėtų išplėsti skelbimų skyrių. Susirinkimas vienbalsiai priėmė, kad žurnalo „Technika ir Ūkis“ prenumerata nariams yra privaloma, prenumerata nariams nustatyta 3 lt metams.“

Lietuvos Inžinierių ir Architektų draugija nuo savo įsikūrimo rengdavo kasmetinius vsuotimus suvažiavimus. Paskutinis Visuotinis Lietuvos Inžinierių ir Architektų draugijos metinis suvažiavimas įvyko 1940m. kovo mėnesį. Suvažiavimo dieną draugijoje buvo 244 nariai. Suvažiavimas pažymėjo svarbesnius Draugijos Valdybos 1939 m. nuveiktus darbus:

Draugijos atstovai atsilankė pas p. Ministrą Pirmininką ir įteikė memorandumą dėl Technikos fakulteto pertvarkymo įsteigiant Politechnikos institutą ir rūmų steigimo reikalu;

Sudaryta komisija galutinam „Technikos Rūmų“ projektui paruošti; Žurnalas „Technika ir Ūkis“ perorganizuotas iš leidžiamo 6 kartus metuose į mėnesinį.

Politechnikumo – Aukštosios technikos mokyklos steigimo reikalo aktualumui S-gos suvažiavimas vienbalsiai priėmė rezoliucija:

„Yra visai pribrendęs reikalas, technikos mokslų labui, įkurti atskirą Aukštąją Technikos Mokyklą. Dabartinis universitetų perreformavimas yra visais atžvilgiais patogi proga Aukštajai Technikos Mokyklai steigti. Griežtai pasisakyti prieš pasireiškusias tendencijas ruošti inžinierius kituose fakultetuose (be Technikos Fakulteto) ir laiko reikalingu užakcentuoti, kad inžinierių ruošimas Lietuvos sąlygose gali būti

pavestas tikrai Technikos Fakultetui. Suvažiavimas paveda D-jos valdybai daryti visus reikalingus žygius, kad inžinierių ruošimo rimtis nebūtų pažeista ir į kiekvieną kėsinimąsi šioje srityje griežtai reaguoti.“

„Technika ir ūkis“ 1940m. Nr. 2(35)

Nuo 1940 metų žurnalas „Technika ir ūkis“ jau tapo mėnesiniu. Tačiau prarastas Klaipėdos kraštas, prasidėjęs Antrasis pasaulinis karas, atgautas Vilniaus miestas ir dalis Vilniaus krašto, karo pabėgelių ir internuotų lenkų kariškių srautas turėjo įtakos ir Lietuvos Inžinierių ir Architektų draugijos. Tai galima pajauti paskutiniuose, suplonėjusiose žurnalo numeriuose. Įvadiniai straipsniai spausdinami be antraštės. Juose bandoma ieškoti to laikmečio problemų sprendimo:

1940.III.25

Techniškosios spaudos lietuvių kalba reikalu buvo nemaža rašyta tiek „T. ir Ū.“, tiek kitoje spaudoje. Tačiau tasai reikalas mažai tėra pasistūmėjęs, nepaisant didelio jo svarbumo. O tuo tarpu jis tampa vis aktualesniu ir aktualesniu. Krašto technikos augimas, techniškųjų kadru ruošimo intensyvėjimas verčia lietuviškos techniškos spaudos klausimą spręsti kiek galima greičiau, planingiau ir radikaliau.

Techniškosios spaudos vardu vadinsime atitinkamo turinio knygas, turinčias įvairios paskirties: vadovėlius (visoms technikos mokykloms nuo amatų iki aukštosios), mokslo monografijas ir straipsnius, perijodinę spaudą, amatų ir technikos populiarizacijos literatūrą.

Vadovėliai yra reikalingi esamom ir steigsimom amatų mokyklom – tai viena jų kategorija, toliau eina technikumai: Vilniaus, Kauno, kultūrtechnikos ir miškininkystės mokyklos: pastaroji nors ir nėra techniško pobūdžio, bet turi kai kuriuos techniškus dalykus. Ir galop vadovėliai, skirti aukštiesiems technikos mokslams. Pagrindinis principas, kuriuo čia reikėtų vadovautis, yra leisti kiekvienai mokyklų grupei pritaikytus vadovėlius.

Panašiai dalykas yra ir aukštoje mokykloje — V. D. U. Technikos f-te (eventualiai būsimajame politechnikume). šioje srityje padaryta daug klaidų, iš kurių reikia padaryti atitinkamas išvadas.

Reikia turėti vadovėliu leidimo planą visom techniškoms mokykloms: pirmoje eilėje yra spausdintini didesnio tiražo vadovėliai; reikia plačiai naudoti pigius spausdinimo būdus; vadovėlių pardavimo kaina turi būti visiems įmanoma, ir to reikia siekti ne tiražo didinimu, o skiriant tam tikras sumas negražinamai - taip bus pigiau; nereikia būtinai siekti originalių vadovėlių, nes ne kiekvienas gali parašyti gerą vadovėlį ir žinomo svetimo vadovėlio vertimas bus visumet geresnis už blogą kompiliaciją.

Visų šių klausimų tinkamas išrišimas padės technikai plisti Lietuvoje ir pavyti daug toliau toje srityje nužengusius kaimynus, net mažesnius už mus; taip pat ir kadru kokybė ir jų ruošimo našumas priklauso nuo techniškos spaudos tobulumo. Todėl sprendžiant kitus mūsų technikos klausimus, neužmirškime ir techniškosios spaudos.

1940.IV.30

Tarp daugelio tvarkytinų Lietuvos techniškojo gyvenimo klausimu vienas svarbiausių yra kadru klausimas. Kiekvienam yra aišku, kad visi sumanymai tvarkyti krašto techniškąjį gyvenimą turi prasidėti kaip tik nuo kadru.

Trūkumas čia jaučiamas visuotinas - tiek inžinierių, tiek techniku, tiek amatininkų. Bet kurios problemos sprendimas mūsų sąlygose yra labai apsunkintas žmonių trūkumo. Gražios idėjos realizuojamos ne taip, kaip norisi ir, dažniausia dėl patyrusių vykdytojų ir amatininkų stokos. Jau didelis žingsnis pirmyn padarytas tuo, kad esama padėtis visų pripažinta rimta ir taisytina; prieš kiek laiko nebuvo ir to - buvo manoma, kad čia viskas tvarkoje, kad Lietuva yra žemės ūkio kraštas, kad technikos reikalai yra trečiaeilis dalykas ir t.t.

Tasai manymas kaštavo labai brangiai; - netvarkingi miestai, nereikalingos investicijos, užburtas elektrifikacijos ratas, aukštos statybos ir pramonės gaminių savikainos - vis tai yra to lengvapėdiško, netvarkingo galvojimo padariniai.

Todėl dabar yra laikas ruoštis prie tų didesnių ateities darbų. Pirmiausia reikia žymiau sustiprinti visų kadru ruošimą kokybiškai ir kiekybiškai. Buvo pareikšta daug įvairių minčių, bet buvo užmirštas vienas pagrindinis dalykas, kad technikos mokslas yra sunkesnis ir reikalingas tiek pasišventimo, tiek didesnių lėšų. Technikos f-te studentai visai negali uždarbiauti, technikumuose techniškai dalykai mokiniams, ypač pradžioje, yra sunkūs ir antramečių nuošimtis yra labai didelis.

Šios aplinkybės apsunkina studijas ir dažnai užkerta kaimo jaunimui kelią į techniką; O tai labai blogai; ilgainiui mūsų technikoje pradės nusverti miestiškas, kartais ir nelietuviškas, elementas. Vienintelis būdas kovoti su tuo — valstybės parama ir propaganda moksleivių tarpe.

Stipendiatų ir atleidžiamų nuo mokesčių už mokslą skaičius turi būti keleriopai padidintas. Čia nėra ko atsižvelgti į kitas specialybes — technikai turi visišką teisę į didesnes lengvatas. Tuomet bus galima labiau susirūpinti ir didesniu kokybiniu paruošimu.

1940.V.30

Krašto techniškųjų reikalų tvarkymas yra būtinas materialinės ir net dvasinės kultūros pažangos veiksnys. Tasai tvarkymas yra pagrindinėje funkcionalėje priklausomybėje nuo atitinkamų kadru; čia yra svarbus jų ruošimas, aprūpinimas, profesinis susitvarkymas.

Ypač yra svarbus profesinis susiorganizavimas. Ši sąvoka apima profesinės atsakomybės, atstovavimo, atlyginimo normų, darbo sričių paskirstymo, profesijos ribų gynimo ir kitas profesinio darbo sritis. Profesinio organizavimosi klausimas Lietuvoje, apleičiamas, yra ne per puikiausioje būklėje ir tai liečia visas profesijas, gal su labai nežymiomis išimtimis.

Niekur nėra tiek daug išibrovimų, kaip į technikos sritį. Visiems yra žinomi šundaktariai, šunadvokačio sąvokos. Apie šuninžinierius ir šuntechnikus neteko girdėti, o jų yra labai daug ir jų daroma žala, sunkiau įžiūrima ir konstatuojama, yra labai didelė. Tai yra irgi svarbus tvarkytinas reikalas.

Visi paminėti klausimai negali būti sutvarkyti vien valstybės, jų tvarkyme privalo dalyvauti ir tos srities darbuotojai per atitinkamą profesinę organizaciją. Jos forma dar svarstyтина, bet yra visai aiškūs du principai: privalomas dalyvavimas ir pakankamas kompetentingumas.

„Technika ir Ūkis“ 1940 m. Nr.5(38)

Iš viso buvo išleista 38 žurnalo „Technika ir ūkis“ numerių. Paskutinis žurnalo numeris išėjo 1940 m, gegužės mėnesį. Birželio mėnesį Lietuvą okupavus Sovietų sąjungai visos visuomeninės organizacijos, politinės partijos ir jų spaudos organai, buvo uždrausti ir uždaryti.